

Karoline Dalby

Phd stipendiat i Art & dementia v/ institutt for vernepleie, Campus Harstad.

PRAKSISINTERVJUET

Mot uten grenser

– Jeg vil at ungdom skal sette ord på hva som engasjerer dem og hvorfor det er viktig å ha et engasjement, sier Nina Terese Håland.

Ryggsekker og skap er i ferd med tømmes for bøker, og klasserommet er blitt et rastløst venteværelse. Det er juni måned, og elevene i klasse 9B på Hauger skole skal få sin etterlengtede sommerferie om ikke mindre enn to dager.

Å vekke engasjementet til ferieklare ungdommer kan være litt av en styrkeprøve. Derfor er Nina Terese Håland opptatt av å ha en ydmyk holdning til gruppen hun nå skal holde workshopen *Mot uten grenser* for:

EN ARENA FOR Å LUFTE TANKER:

Nina Terese Håland er opptatt av at workshopen *Mot uten grenser* skal være en arena hvor ungdom kan sette ord på hva som engasjerer dem. **FOTO:** Christine Sivertsen

– De kjenner ikke meg. De kjenner ikke dramafaget. Hvor skal jeg legge meg da, i møte med en ny gruppe som blir bedt om å åpne seg for meg? Da får jeg egentlig bare være meg selv, og jeg er litt over alle hauger. Det er noe med at de skal tørre å dele.

En arena for å luften tanker

Nina Terese jobber som dramapedagog på Forandringshuset Grønland i Oslo. Der har hun i de siste par årene holdt workshops med ulike ungdomsgrupper om mot og menneskerettigheter. Dette har blant annet resultert i forestillingen «Jeg forandrer» som ble spilt høsten 2017, samt et eget metodehefte for uerfarne dramainstruktører som ønsker å jobbe med tematikken.

I løpet av det siste året har hun utviklet en dramapedagogisk workshop rettet mot skoleungdom, og som nå utgjør en del av det verdensomspennende kunst- og kulturprogrammet *Mot uten grenser*. Programmet er opprinnelig initiert av Robert F. Kennedy Human Rights, og har til hensikt å fremme kunnskap om menneskerettigheter og bygge mot hos den enkelte deltager til å stå opp for egne meninger. Selv omtaler Nina Terese workshopen som en arena for å luften tanker.

Under følger en presentasjon av workshopen:

Introduksjon: Menneskerettighetsaktivister

Nina Terese introduserer bakteppet for workshopen ved å løfte fram menneskerettighetsaktivisters innsats. Mange unge mennesker har engasjert seg i miljøspørsmål den siste tiden, og det er derfor naturlig å vise til blant annet Greta Thunberg. Malala Yousafzai er også et navn som resonnerer i gruppen.

– Så, hva er engasjement? Hva kan vi lære av disse menneskene? spør Nina Terese.

– Hvis ikke jeg tør å gjøre noe, hvem skal gjøre det da?

Spørsmålene blir hengende i luften og gjør flere av elevene ettertenksomme. Dette «noe» som Nina Terese referer til, handler om de valgene vi alle er ansvarlige for å ta, små som store.

Navn + noe du bryr deg om

Som en oppvarming blir elevene bedt om å si navnet sitt etterfulgt av noe de bryr seg om. Det kommer frem at mange bryr seg om familie og venner. Noen sier «fritid», mens et fåtall sier «meg selv».

Mot uten grenser (Speak Truth to Power) er et verdensomspennende kunst- og kulturprogram om mot og menneskerettigheter som opprinnelige ble startet av Robert F. Kennedy Human Rights.

Hensikten med programmet er å fremme kunnskap om menneskerettigheter og aktivisme. Målet er å bygge mot hos den enkelte deltager til å stå opp for egne meninger og verdier, slik at det kan bli lettere å ta modige valg i møte med urettferdighet.

Partnership for Change lanserte programmet i 2016 i samarbeid med blant annet KFUK-KFUM Forandringshuset som i 2017 videreførte programmet.

Sosiometriøvelse

Neste del av oppvarmingen er en sosiometriøvelse som avdekker sosiale relasjoner på en uformell måte. Nina Terese deler rommet i fire og ber elevene om å stille seg på et av stedene basert på deres sivile status: *Singel, det er komplisert, i et forhold og godt gift*. Elevene fniser, og vandrer til det stedet som passer best. Det er ingen som foreløpig har stilt seg på *godt gift*.

4 hjørner

Før Nina Terese går i gang med workshopens hoveddel, understreker hun viktigheten av å ha et raust delingsfelleskap og å vise toleranse for hverandres ulike syn. Deretter peker hun ut fire hjørner i klasserommet og forklarer at de representerer fire ulike svaralternativer. Flere påstander og spørsmål blir så stilt, og hun ber elevene ta stilling til disse ved å gå til det hjørnet som best representerer deres mening. De første fire påstandene lyder:

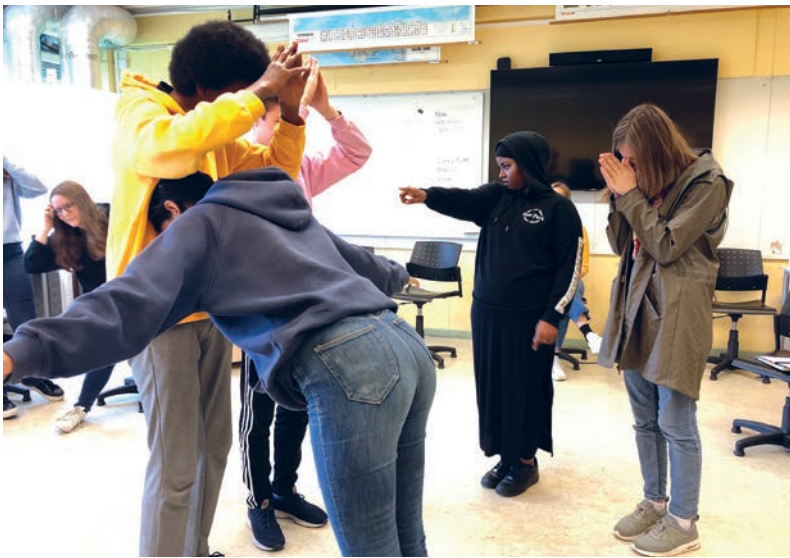
Man skal alltid hjelpe hvis noen trenger hjelp.

Man skal alltid stå opp for egne meninger.

Hvis man velger å være taus, blir det ingen endring.

Jeg kunne aldri skadet et annet menneske.

Når elevene har tatt sitt valg, går Nina Terese bort til hver gruppe og spør hvorfor de har stilt seg nettopp der. Svarene er litt beskjedne i første runde, men tar seg opp idet neste spørsmål kommer:

VÅGE Å DELE: Klasse 9B ved Hauger skole var en ytringsvillig gjeng som deltok med ungdommelig iver under workshopen. Å gi rom for ulike meninger er et av formålene, sier Nina Terese Håland. **FOTO:** Christine Sivertsen

Hvem er det verst å svikte?

Flere av elevene stopper opp og tenker seg godt om. I denne runden representerer de fire hjørnene følgende svaralternativer: *Norge, familie og venner, meg selv og annet.*

En liten gjeng har plassert seg på *familie*, og en elev sier uten tegn til usikkerhet:

– Hvis du svikter familien, kan det føre til at dere ikke får et godt forhold lenger.

En annen deltaker har stilt seg på *meg selv*. Hun svarer med stoisk ro og stolthet i stemmen:

– Du er hovedpersonen i ditt eget univers.

Det siste spørsmålet som gruppen må ta stilling til, er: *Hvem er det viktigst at står opp for deg?*

En deltaker som har stilt seg på *annet*, sier:

– Det er viktig at både venner og familie støtter deg når du tar et valg. Man trenger både vennene sine og familien sin.

Temperaturen i gruppa har allerede steget, og flere ytrer seg med en ungdommelig skråsikkerhet.

Rett og Galt

I neste runde representerer den ene siden av rommet *Rett* og den andre siden *Galt*. Elevene skal ta stilling til en rekke nye påstander. I første omgang kan de velge å gradere svaret sitt, altså stille seg på en skala ut fra hvor enige eller uenige de er i følgende tre påstandene:

Det er lett å stå opp for egne meninger i dag.

Det jeg gjør som enkeltmenneske, har liten betydning. Jeg gjør mine valg uavhengig av andre.

Så deles rommet i to, og elevene må velge enten *Rett* eller *Galt*:

Det er bedre å velge å skjule sin identitet for å kunne leve trygt.

Norge gjør nok for å redusere klimagassutslipp.

Flere elever har omtrent ikke tid til å vente før de kan dele sine meninger på graderingsøvelsen. Idet rommet deles

i to, blir det derimot vanskeligere å velge side, spesielt på spørsmålet om klimagassutslipp. Flere blir stående i en klump på midten.

– Hvorfor er dere usikre? Hva *vet* dere? spør Nina Terese.

– Vi gjør mye for å redusere klimautslipp, men ikke nok, kommer det fra en i gruppen.

Øvelsen avsluttes med at en elev kommer med en ærlig betraktning over eget forbruk:

– Jeg kommer ikke til å klare å redusere det helt, men jeg kan gjøre litt.

Det er noe med at de skal tørre å dele.

Et sted der man er trygg

Elevene går sammen i par og inn et mindre refleksjonsforum. De sitter rygg mot rygg og blir bedt om å se for seg et sted der de er trygge. A stiller spørsmål til B. Hvordan ser stedet ut? Hvordan føles det? Føler du deg velkommen? Elevene snakker lavt med hverandre i fortrolighet.

Mitt Hauger er...

Klassen blir bedt om å finne fram penn og papir i refleksjonen rundt skolen sin. De skal nå fullføre setningene *Mitt Hauger er... Når jeg ser på Hauger, ser jeg... Jeg ønsker å endre... For at Hauger skal bli bedre vil jeg* Elevene skriver engasjert ned sine umiddelbare tanker på papiret. En stemning av ro og konsentrasjon brer seg utover klasserommet.

Tablåarbeid

Elevene deles inn i fire grupper som skal lage et frys-bilde basert på et ord de forbinder med workshopen. To av gruppemedlemmene har stilt seg opp som to tårn, mens en annen simulerer et fly som styrter. Ordet for dette bildet er *terror*. En annen gruppe velger *pride*. Det illustreres med at to elever holder hender og smiler, mens en annen holder opp en plakat med påskriften *Love is love*. Et tredje og fjerde tablå viser tolkningen av ordene *meninger* og *motstand*. Når elevene blir spurt om hvorfor de valgte disse ordene, kommer det ulike svar, men flere sier

seg enig i at workshopen vekker følelser. Kanskje er det meningsfriksjonene i gruppa som sørger for nettopp det.

Håndtrykk og avslutning i ring

Timen avsluttes som den startet, i den trygge drama-sirkelen.

Nina Terese ser på alle sammen med et smil og spør elevene hvorfor de tror hun besøker skoler med et slikt program.

– Det er viktig å få noen reaksjoner, og vise sine egne meninger, kommer det fra en.

Flere sier seg enige i at det er viktig å prate om denne tematikken rundt om på skolene.

– Nå sender jeg et håndtrykk som jeg vil ha tilbake. Jeg vil takke for at dere var engasjerte og delte raust. God sommer!

Og idet Nina Terese avslutter workshopen, spres elevene for alle vinder, med forhåpentligvis nye refleksjoner i kropp og sinn.

Den fysiske forflytningen er en helt annen måte å aktivere tankegangen på, mener jeg.

INTERVJU OM WORKSHOPEN:

Hva er dine tanker rundt workshopens dramaturgi? Hvorfor har du valgt disse metodene?

– Når man har en skoletime, har jeg erfart at vurderingsøvelser vekker elevenes engasjement. Hadde vi hatt bedre tid, ville jeg ha jobbet videre med tekstene elevene skrev i øvelsen «Mitt Hauger er...». Det har vi gjort på andre workshops hvor vi har mer tid. Da har de som ønsket det, deltatt i en visning med fremføring av egne tekster. På denne måten kan Forandringshuset som organisasjon prøve å kartlegge hvordan elevene ser sitt område med dets styrker og utfordringer.

Hvordan oppnår dere målet «å stå opp for egne meninger og verdier»?

– Det øvelsene tilbyr, er at alle deltagerne er nødt til å ta valg gjennom hele workshopen. Det er konkrete valg som vises med en fysisk forflytning, ofte etterfulgt av begrunnelse for hvorfor de valgte å flytte seg. Da må de lytte, tenke og bevege seg for så å diskutere med de andre i gruppen. Den fysiske forflytningen er en helt annen måte å aktivere tankegangen på, mener jeg.

Hvorfor har du valgt vurderingsøvelser som metode?

– I møte med den tematikken der jeg oppfordrer til diskusjon, er disse metodene veldig fruktbare. Man ser hvor de andre har stilt seg i rommet, og man tar et valg. Det blir også veldig tydelig hvis du er den eneste som står ett sted, men tør det likevel. Hadde jeg stilt de samme spørsmålene med elevene bak pultene sine, ville kanskje ikke deltakelsen vært like stor. Det krever litt mer av deg når du er nødt til å bevege kroppen din. Meningen din blir synlig for andre. Kanskje du også opplever et behov for å forklare hvorfor du har stilt deg der du har. Gjengen vi var med i dag, var ikke redde for en diskusjon. Her så man på et tidspunkt at gruppen delte seg, og at det var en mot alle. De står støtt i valgene de tar.

Hva vil du si kan være utfordringene når det gjelder å vekke ungdommers engasjement og mot til å stå opp for egne meninger?

– Det er utfordrende fordi jeg ikke kan vite hvordan jeg skal engasjere den enkelte deltager. Jeg kan be dem om å delta og svare, men jeg kan ikke be dem om å bli engasjert. Det er et valg de selv må ta. Ved å gjøre denne workshopen håper vi at elevene skal diskutere det de selv finner interessant, og at de kan lære av hverandre at det er kult å bry seg, at det er kult å være en god medborger.

Hva legger du i begrepet «medborgerskap», og hvordan involverer du ungdommene i ditt arbeid som dramapedagog?

– Medborgerskap tenker jeg er å bry seg om seg selv, andre og omgivelsene sine. Det er dette jeg prøver å formidle med workshopen jeg drar rundt på skoler med. Derfor er det viktig for meg å ha en tett dialog med elevene om hva det er som gjør at de blir engasjerte. Jeg stiller dem spørsmål etter hver workshop om hva jeg kan endre slik at den blir interessant nok til å kunne diskutere en slik tematikk. Hvis ikke det jeg gjør er engasjerende, vil jo ikke målet vårt bli nådd.

På hvilken måte bidrar dramaøvet til økt bevissthet rundt ens rolle i samfunnet, tenker du?

– Vi vet jo godt hva dramafaget tilbyr av individuell vekst, og derfor tenker jeg at drama i møte med menneskerettigheter er en bra kombinasjon. Vi lærer blant annet empati og samarbeid fra dramafaget, to viktige egenskaper et menneske må ha. Jeg tenker at vi på globalt plan må slutte å tenke så isolert: «Dette er vårt», «Dette er mitt». Hva skjer hvis vi alle bryr oss og samarbeider for at vi skal få en bedre klode?

Hva er det som gjør at du engasjerer deg så sterkt i dette undervisningsprogrammet?

– Fordi jeg er oppriktig sint, redd og lei meg for alle overgrepene mennesker gjør mot hverandre og naturen. Dette vet jeg at jeg ikke er alene om, og besøkene jeg har hatt på skoler eller andre arenaer, forteller meg at ungdom sitter med de samme tankene og følelsene som meg. De har behov for å prate om disse temaene, derfor tenker jeg det er viktig at vi lager en trygg arena for at ungdom kan prate om dette.

SJEKK UT!

- Metodehefte for uerfarne teaterinstruktører:
<http://forandringshuset.no/wp-content/uploads/2018/06/Mot-Uten-Grenser-Metodehefte-i-drama.pdf>
- Mot uten grenser sin hjemmeside:
<http://forandringshuset.no/motutengrenser/>
- Forandringshuset Norge sin hjemmeside:
<http://forandringshuset.no/>

Har du noen avsluttende tips til læreren som ønsker å gjøre elevene til engasjerte medborgere?

– En blemme jeg gjorde i starten, var å være altfor seriøs. Man må tørre å leke, samtidig som man selvfølgelig skal ta ting på alvor.

| FOTO: Christine Sivertsen